

COM ES VA SALVAR EL CATALÀ A COPS DE GENI

Ressenya del llibre *Obriu pas!* d'Alfred Bosch

MESA PER LA LLENGUA
DEL PLA DE L'ESTANY

Imaginem una sobre-
taula llarga, d'aquelles
en què les hores passen
sense adonar-nos-en
mentre algú ens explica
una història plena de passions
desfermades i rivalitats de pel-
lícula. Aquest és exactament
el to que aconsegueix Alfred
Bosch a *Obriu pas!*, un llibre que
ens submergeix en les batalles,
combats, escaramusses i ran-
cúnies dels lingüistes catalans
des dels anys de la Renaixença
fins a la consolidació de la llen-
gua moderna, als anys 30 del
segle XX. Bosch ens recorda
que la història de la supervivèn-
cia del català no es va escriure
en despatxos avorrits, sinó en
autèntics camps de batalla intel-
lectuals.

Ja des del pròleg, l'autor ens
adverteix que el que tenim a
les mans és “una reconstrucció
lliure i dramatitzada, ja que la
història més triomfant dels
catalans de l'època moderna
mereix creativitat”. I és que per
entendre com hem arribat fins
aquí, cal mirar enrere. Al segle
XIX, el català es trobava en una
situació crítica: era la llengua
parlada pel poble, certament,
però no tenia cap mena de pres-
tigi ni autoritat institucional.
Anava de dret a convertir-se
en un dialecte residual. Com
es va capgirar aquesta situació?
Gràcies a una colla de perso-
natges apassionats que avui,
malauradament, tenim força
oblidats i que aquest llibre vol
reivindicar.

Alfred Bosch.

La veritat és que aquells pi-
oners s'estaven no paraven de
barallar-se. El llibre ens parla,
per exemple, de les disputes
entre Víctor Balaguer i Antoni
de Bofarull en el moment de
restaurar els Jocs Florals, bus-
cant la inspiració en el model
occità de Frederic Mistral. Però
la cosa no es quedava en debats
de saló; al llibre, hi apareixen

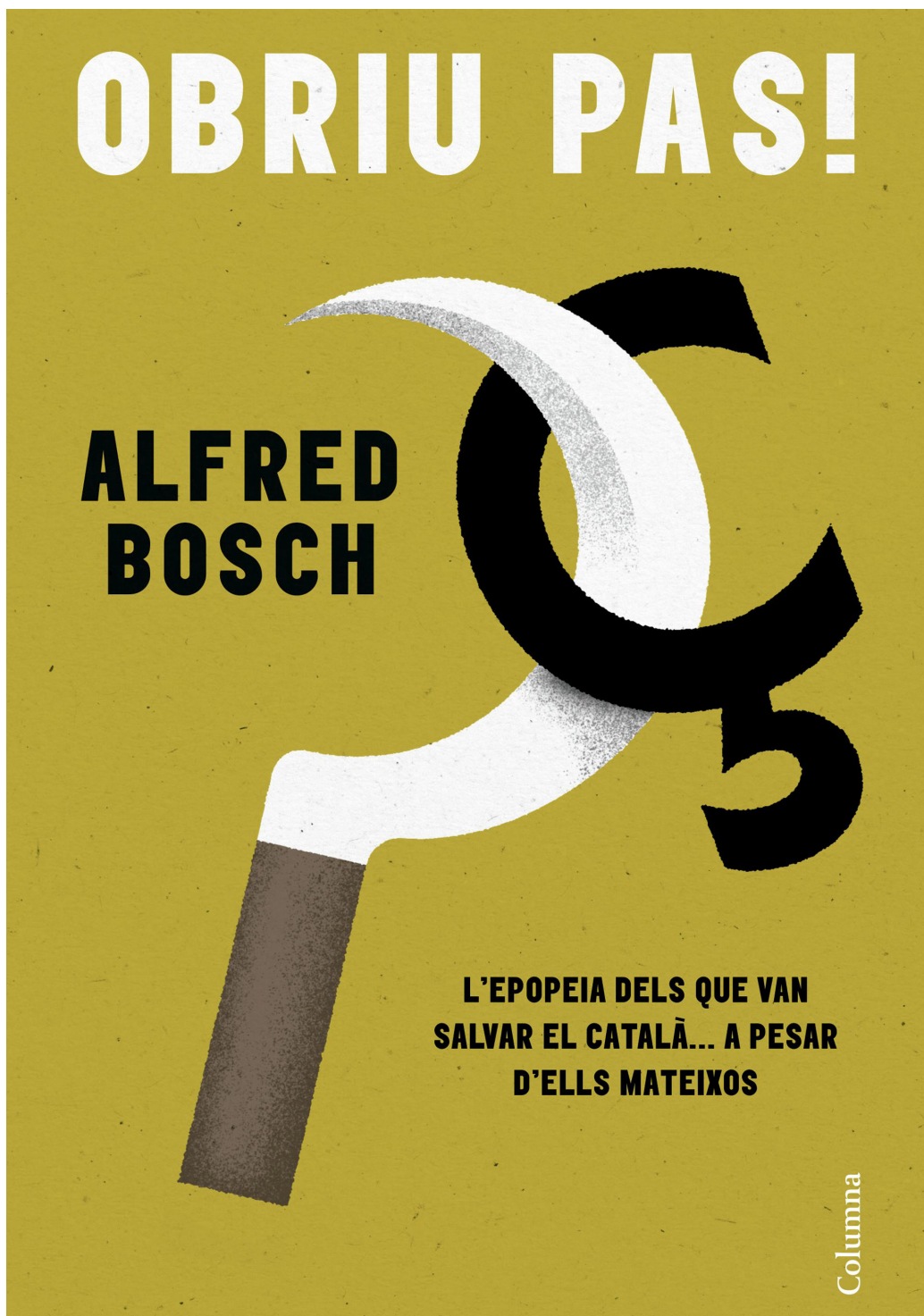
fins i tot escenes de duels! Ens
pot semblar exagerat, però l'au-
tor ens fa una lectura preciosa
d'aquesta fúria: si aquells ho-
mes estaven disposats a bata-
llar fins a morir per una lletra,
és que s'estimaven la llengua
amb bogeria.

Les disputes eren de tota
mena. Des de la confrontació
entre els partidaris de les *-as*
i les *-es* en l'ortografia dels
plurals —coneguda popular-
ment com la guerra dels ‘asas’
i els ‘enzenes’— fins a les raons
vehement entre el volcànic

Representació idealitzada. Autor: Mesa per la Llengua.

«Per portar el
català a la pri-
mera divisió, la
llengua
necessitava
un estàndard»

Portada del llibre *Obriu pas!* d'Alfred Bosch.

canonge Antoni Maria Alcover i Pompeu Fabra, o entre el mateix Fabra i l'adinerat i tossut Francesc Matheu, que va destacar com a defensor de les i gregues. Cada capítol del llibre és una nova contesa, narrada amb una agilitat i claredat lloables, sense erudicions enfarfegoses i amb uns tocs d'humor deliciosos, com les converses entre el rei Alfons XIII i el canonge Alcover.

Totes aquestes tempestes van trobar un far, Pompeu Fabra. Era un bon estratega i va veure que per portar el català a la primera divisió, la llengua necessitava un estàndard que fos una eina útil per les escoles, diaris, govern,... Per això va fer el Diccionari General de la Llengua Catalana, un volum senzill que qualsevol pot tenir a casa. Va saber esbandir les disputes amb mà mestra i saviesa lingüística, aconseguint deixar de banda els lingüistes més baladrers i excitats.

D'aquest magma de discussions i, de la determinació de tots ells, va néixer la llengua catalana moderna. La seva gesta té un mèrit extraordinari per un motiu evident: no tenien un Estat al darrere i no era gens obvi que el català es pogués salvar. De fet, el català és dels pocs idiomes del món que ha pogut sobreviure i modernitzar-se sense una estructura estatal que el protegís i, pràcticament, amb les lleis en contra. La salvació de la nostra llengua és, tal com es desprèn del llibre, una odissea magnífica.

Tot i el triomf que va suposar fixar la llengua, Alfred Bosch tanca el pròleg amb una reflexió que ens interpel·la directament avui. Actualment ens trobem a l'extrem oposat: tenim molts diccionaris i una llengua altament regulada, però ens falta parla popular al carrer. Potser, conclou l'autor, ha arribat el moment de necessitar una segona Renaixença amb una nova fornada de personatges que, de la mateixa manera que aquells avis de l'inici, s'hi tornin a barallar per pur amor.

CLIFEL SA | INSTAL·LACIONS
I MANTENIMENT

Avda. Països Catalans, 240
17820 BANYOLES (Girona) Tel. 972 57 23 69
clifel@clifel.cat • www.clifel.cat

MUNTATGES ELÈCTRICS • MANTENIMENT INDUSTRIAL
FRED INDUSTRIAL I COMERCIAL • AIRE CONDICIONAT
AIGUA GAS I CALEFACCIÓ • ENERGIES RENOVABLES